

МАКАР В. Ю.,
кандидат політичних наук, доцент
кафедри міжнародних відносин
Чернівецького національного
університету імені Юрія
Федьковича

УДК 323.2

ДИПЛОМАТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ КОНГРЕСУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

В статті досліджується дипломатична діяльність конгресу українців Канади. Автор оцінює вплив Конгресу українців Канади на формування позитивного іміджу України в Канаді. Розглядаються структура, основні функції та напрямки діяльності, а також історія становлення КУК. Окрім того, проаналізовані останні ініціативи КУК.
Ключові слова: Конгрес українців Канади, українсько-канадське партнерство, українсько-канадські стосунки.

Організації українців поза межами материкової Батьківщини достатньо вдало лобіюють інтереси України перед урядами держав свого проживання, особливо після проголошення нею незалежності. До таких організаційних структур, без перебільшення, належить Конгрес українців Канади. Ця організація виступає від імені переважної більшості українців країни, представляючи їхні інтереси у державних установах і засобах масової інформації. Крім того, КУК бере активну участь, або ж намагається брати таку у формуванні позитивного іміджу України перед правлячими колами та населенням Канади. Отже, автор намагається у даній статті висвітлити своєрідну *дипломатичну діяльність* Конгресу українців Канади, що впливає на формування дружніх стосунків між обома державами.

Тісні українсько-канадські стосунки і, власне, корисна допомога українській державі з боку Канади розпочалася після 1 грудня 1991 року, з міжнародним визнанням нашої країни. Спеціальний посланець польського уряду в Києві Є. Козакевич першим 2 грудня 1991 року офіційно повідомив Міністерство закордонних справ України про визнання України Республікою Польща. Дру-

гою державою, котра визнала незалежність України того ж дня, була Канада. Вірогідно, що відбулося це саме за рахунок впливу КУК на урядові кола, адже українська громада Країни Кленового Листка уважно стежила за подіями на теренах України. З огляду на географічне положення північноамериканського партнера така подія була вкрай важливою для молоді Української держави. Як зазначив Анатолій Зленко, на день проголошення незалежності України міністр закордонних справ: «Хвилюючим святом для Міністерства закордонних справ було визнання України Канадою – першою з Сімки найрозвиненіших країн Заходу. Прем'єр-міністр Канади Брайан Малруні та Держсекретар із закордонних справ Барбара Макдугал жартували, що особливо уважно стежили за розвитком подій в нашій країні, щоб першими у світі встигли визнати Незалежність нашої країни. І не випадково вже у вересні 91-го ми підписали Декларацію про відносини між Україною та Канадою – документ, що суттєво вплинув на думку інших західних політиків і дипломатів»¹.

Заснований у 1940 році за підтримки канадського уряду для більш ефективної взаємодії українців з правлячими колами Канади, Комітет українців Канади (у 1989 році перейменований на Конгрес українців Канади) об'єднав практично всі громадські організації, за винятком Товариства об'єднаних українських канадців і споріднених з ним груп. «Хоча українці поселилися в Країні кленового листка ще наприкінці ХІХ століття, – зазначав П. Саварин, відомий правник і громадський діяч українського походження, – то взяло повних 50 років, поки їх визнали за окрему етнічну групу, зі своєю власною мовою, культурою та історією»². Мова йшла саме про створення Комітету українців Канади.

Штаб-квартирою керівних органів КУК став Вінніпег, де раз на три роки представники організацій, які входять до КУК або підтримують його діяльність, зустрічаються на з'їздах, щоб визначити політику організації, заслухати звіти і провести вибори керівництва. Ці зібрання відіграють роль своєрідного українського канадського парламенту. В них беруть участь сотні активістів громади з усіх куточків країни. Саме на Першому конгресі українців Канади, що відбувся у червні 1943 року, одним із пріоритетних завдань організації визначалося «...дати допомогу в зусиллях 45 мільйонів українців в Європі дістати рівні права і зажити в родині вільних народів»³. Натомість, серед резолюцій Другого конгресу українців Канади, що проходив у 1946 році зазначалося наступне «Другий Конгрес Українців Канади висловлює своє тверде переконання, що український народ не залишить своїх зусиль здобувши собі повну державність і суверенність, і закликає і в подальшому помагати українському народові в Європі в його боротьбі за свої національні пра-

ва»⁴. Безперечно, що найголовнішим завданням діяльності КУК того часу була взаємодія з урядом країни свого проживання, але також наголошувалося і на інтересах щодо материкової Батьківщини, про що свідчать витяги із резолюцій.

Найповніше свою діяльність направлену на взаємини з Україною, чи то впливу на відношення канадського уряду щодо нашої держави, КУК розпочав після проголошення останнього Дня Незалежності. На даний час у своїй діяльності Конгрес українців Канади керується наступними намірами:

- надійно представляти інтереси українців Канади перед урядом та населенням країни;
- координувати та посилювати участь української етнічної групи в культурному і соціальному житті Країни кленового листка, котра базується на демократичних принципах закону, свободи, незалежності;
- пропагувати розвиток дружніх та взаємовигідних відносин між Канадою та Україною⁵.
- Крім вказаних загальних напрямків, до пріоритетних завдань діяльності організації української діаспори під зверхництвом КУК можна віднести:
 - посилення впливу на формування і реалізацію політики федерального уряду в різних галузях, в т. ч. шляхом просування вихідців з українського середовища до канадського політичного істеблішменту;
 - збереження самотності громади через активізацію діяльності українських шкіл, церков, творчих колективів;
 - надання необхідної допомоги новоприбулим з України для їх входження в громадське і культурне життя місцевих українських організацій;
 - відновлення справедливості щодо українців, котрі були депортовані і ув'язнені у 1914–1916 роках. як представники воюючої в Першій світовій війні Австро-Угорщини.
- З часу утворення КУК пройшло сімдесят років. За той час мінялися структури і назви організацій. Колишні ініціатори створення КУК, в свою чергу, доповнювалися дочірніми організаціями. Загалом до КУК належить близько 200 українських установ та організацій, в т. ч. його провінційні та місцеві відділення. Його основу складають:
 - Союз українців-самостійників, заснований у Саскатуні в 1927 році активістами Української православної церкви. Ця організація складається з окремих чоловічих, жіночих (Союз українок Канади, заснований у 1926-му), молодіжних (Союз української молоді Канади, заснований у 1931-му) і чотирьох локальних студентських і культурних центрів;
 - Центральна українських католиків, заснована в 1932 році. У своєму складі вона має окремі

чоловічі (Братство українських католиків), жіночі (Ліга українських католицьких жінок, заснована в 1944 році) і молодіжні (Українське католицьке юнацтво, засноване в 1939 році) філії;

- найстарішою політичною організацією націоналістичного крила є Українське національне об'єднання – УНО (мельниківці), засноване в Едмонтоні у 1932 році. Сьогодні воно продовжує володіти мережею народних будинків і відповідних філій, таких, як танцювальні ансамблі й хори в усіх найбільших українських центрах Канади;
- останнім нинішнім членом «великої шістки» є Ліга визволення України (бандерівці), заснована в Торонто у травні 1949 році. Складена повністю з представників третьої хвилі імміграції, вона є найвпливовішою в центральній Канаді. Осередки Ліги, її жіночі асоціації і підлегла їй Спілка української молоді (СУМ), існують також у більшості українських громад Канади⁶.

Будемо вважати, що підґрунтя дружніх взаємин між Україною та Канадою було закладено ще за часів появи перших українських переселенців наприкінці XIX ст. Впродовж довгого проміжку часу українські іммігранти, що знайшли нову Батьківщину на канадських просторах, поруч з іншими етнічними групами зробили свій значний внесок в побудову однієї з найуспішніших демократій світу, збагативши культурну палітру Країни кленового листка. І не випадково, Канада стала першою західною країною, що підтримала споконвічне прагнення українського народу до створення своєї власної держави. Дипломатичні відносини між обома державами були встановлені 27 січня 1992 року. 3 квітня 1992 року функціонує Посольство Канади в Україні, а з листопада того ж року – Посольство України в Канаді. В березні 1993 року було відкрите Генеральне консульство України в Торонто, що в провінції Онтаріо.

Подальший розвиток відносин між країнами можна охарактеризувати як сприятливий та поступальний. Налаштованість обох сторін на розвиток взаємовигідного партнерства та активні кроки назустріч один одному дозволили вивести українсько-канадські відносини на рівень особливого співробітництва, який був закріплений підписанням 31 березня 1994 року Деклар РРФСР акції про стратегічне українсько-канадське партнерство⁷.

Важливим моментом Декларації вважалося підтримання політичного діалогу, що знайшло своє відображення у візиті экс-президента Леоніда Кучми до Канади, котрий відбувся через сім місяців того ж року. В ході своєї поїздки глава української держави підписав низку угод, які закріпили позитивні результати і відіграли важ-

ливу стимулюючу роль у подальшому розвитку українсько-канадських стосунків. Ключовим у цьому контексті стало підписання в Оттаві Угоди про дружбу і співробітництво між Україною і Канадою.

У відповідь під час свого візиту до України 1999 року тодішній прем'єр-міністр Канади Жан Крегьєн зазначив, що його держава надає важливого значення відносинам між країнами і буде всіляко підтримувати політичні, економічні та соціальні реформи в Україні⁸. Під час його візиту було підписано п'ять міждержавних угод, а також проголошено ряд проектів технічної допомоги. Як наслідок, у вересні 2000 року міністр міжнародної співпраці Канади М. Мінна заявила, що уряд її країни виділяє 2,7 мільйонів доларів на трирічний канадсько-український законодавчий та міжурядовий проєкт⁹. Головна мета проєкту полягала у допомозі розроблення сприятливої політики й законодавства для проведення ефективних демократичних, суспільних та ринкових реформ в Україні. Партнерами даної ініціативи виступили: Парламент Канади, провінційні уряди Онтаріо, Манітоби, Саскачевану і Альберти, Верховна Рада України та Кабінет Міністрів України.

Важливе значення в українсько-канадських стосунках належить організаціям канадських українців, котрі відігравали і продовжують відігравати визначальну роль в інтеграційних процесах української етнічної групи Канади. Саме вони були тим каталізатором, котрий спричинився до певного збереження національної свідомості та представлення суспільних інтересів української діаспори в Країні кленового листка. Також, суттєвим елементом діяльності українських етнічних організацій було і залишається відстоювання інтересів своєї материкової Батьківщини, України. Провідну роль, як зазначалося попередньо, у розвитку міждержавних стосунків відіграє Конгрес українців Канади, до якого входить значна кількість етнічних організацій українців Канади. За сприяння КУК ще під час своєї каденції на посту міністра закордонних справ Л. Екскворті створив канадсько-українську дорадчу Раду, до якої, крім представників Конгресу, увійшли урядовці Департаменту закордонних справ і міжнародної торгівлі¹⁰.

В Оттаві постійно працює створене КУК Українське інформаційне бюро. Ця установа представляє інтереси української громади перед членами парламенту і урядовими службовцями. І нарешті, в Канаді знаходяться також керівні структури Світового конгресу українців (СКУ) (до листопада 1993 року Світовий конгрес вільних українців – СКВУ). Ця міжнародна організація із штаб-квартирою в Торонто об'єднує українські осередки багатьох країн світу, а КУК свого часу виступав одним із її засновників.

Президент та члени президії КУК проводять щорічні зустрічі з міністрами федерального і провінційних урядів, депутатами Парламенту Канади, послами Канади в Україні і України в Канаді, під час яких порушуються питання стану та підтримки української діаспори, розвитку відносин між Канадою і Україною.

Якщо говорити про діяльність, то КУК переглядає, досліджує та подає серйозні й об'єктивні аналізи справ, які не лише відносяться до українців-канадців, але й до канадської спільноти загалом, оскільки в структурі організації працюють комітети з канадсько-українських відносин, освіти, фінансів, імміграції та права¹¹, що в свою чергу дає можливість ефективно лобювати інтереси етнічної групи, а також, певною мірою, і Української держави. Яскравий цьому приклад, коли 19 червня 2003 року Сенат Канади одностайно схвалив історичну резолюцію, проект якої підготував Конгрес, а внесла її на розгляд сенатор Рейнел Андрейчук, теж українка за походженням: «Палата закликає Уряд Канади: визнати Український Голодомор/Геноцид 1932–33 та осудити будь-яке намагання заперечувати або викривляти цю історичну правду, як ніщо інше, тільки геноцид»¹². До речі, Р. Андрейчук була і залишається активним членом української канадської громади, зокрема, вона є видним діячем Конгресу українців Канади. Під час другого туру виборів Президента України нинішнього року вона також очолювала незалежну групу канадських спостерігачів¹³.

Українська громада Канади, зокрема Конгрес українців Канади, бере активну участь у виробленні пропозицій щодо імміграційної політики держави, тим самим, певною мірою полегшуючи імміграцію з материкової Батьківщини. Комісією Палати громад з питань громадянства та імміграції при розгляді так званого законопроекту (Bill C-11) враховувалася вимога КУК визнавати багатокультурний характер канадського суспільства¹⁴. Справді, КУК доклав багато зусиль, щоб канадським урядом була проголошена програма багатокультурності. Відмітимо, що федеральна програма приймалась після того, як попередньо уряд Альберти визнав багатокультурність на т. зв. «Альбертській конференції» у липні 1971 року, де прем'єр провінції Г. Стром (особа скандинавського походження), враховуючи саме рекомендації КУК, проголосив нову культурну політику для провінції Альберта¹⁵.

Після аналізу імміграційних регламентів, Конгрес у співпраці з канадсько-українською імміграційною службою виготовили меморандум рекомендуючи:

- розглядати критерії щодо освітнього рівня претендентів на в'їзд до Канади розглядалися на підставі еквівалентності, а не років навчання, оскільки система освіти в Україні дещо

різниться і потенційні кандидати не зможуть набрати відповідну кількість балів;

- не підвищувати квоту необхідних коштів для поселення в Канаді тому, що кандидати з України будуть мати обмежені можливості іммігрувати;
- надати можливість особам вносити подання на візу в будь-якому канадському імміграційному бюро, а не обмежувати місцем їхнього постійного проживання¹⁶.

Ніякою мірою не применшуючи значення всіх аспектів міждержавного співробітництва зауважимо, що нового підґрунтя вони набули після президентської кампанії 2004 року в Україні. Оскільки, в процесі взаємних відносин та впродовж фінансової допомоги Канадою розбудови громадянського суспільства в нашій державі, наголошувалось на дотриманні демократичних цінностей, то цілком зрозуміло, що Країна Кленового Листка проявила активну зацікавленість під час президентських перегонів. Зауважимо, що на переголосування другого туру президентських виборів 26 грудня 2004 року до нас прибуло з Канади 500 спостерігачів, відібраних з загальної кількості понад 4000 кандидатів¹⁷. Фактично вони стали найбільшою в історії Канади делегацією спостерігачів. На важливість такої події вказувало й те, що урочиста церемонія відправки місії канадських спостерігачів відбулася в Національному Конгрес-холі Канади за участю колишнього прем'єр-міністра Дж. Тернера, міністра з питань міжнародної технічної допомоги Е. Керрала, членів федерального уряду, депутатів парламенту, керівників департаменту закордонних справ Канади.

На завершення зазначимо наступне. Мова попереднього йшла про те, що КУК збирається на свої конгреси один раз на три роки. Останній таке зібрання відбулося у жовтні 2007 року. Серед інших резолюцій, на наш погляд, заслуговує на увагу наступна, де зокрема, наголошується на тому «Щоби Конгрес українців Канади започаткував програму для сприяння координації зв'язків між громадськими організаціями Канади й України»¹⁸.

Таким чином, оцінка діяльності провідної української етнічної організації Канади, якою і є Конгрес українців Канади, дає змогу відмітити її важливу роль у налагодженні сприятливих позитивних відносин між двома країнами. Організації, фундації, об'єднання та ін. в середовищі української діаспори відігравали та відіграють особливе значення в сенсі згуртування української громади, пропагування збереження етнічної самобутності, оскільки Канада є багатокультурною державою, а також відстоювання та лобювання інтересів України. Особлива заслуга в цьому належить Конгресові українців Канади, оскільки більшість організацій входить до його структури, тісно співпрацює з його комітетами.

ПОСИЛАННЯ

(Endnotes)

- ¹ Зленко А. «Як усе починалось». Спогади экс-міністра закордонних справ України А. Зленка // Політика і час. – 2006. – №9. – С. 11.
- ² Саварин П. Спогади про багатокультурність, політику, КІУС // Західньоканадський збірник. – Ч. 3. – С. 317.
- ³ Перший все-канадський конгрес українців Канади. Вінніпег, Ман. – 22, 23, 24 червня, 1943. – Накладом Комітету Українців Канади. – С. 37.
- ⁴ Другий все-канадський конгрес українців Канади. Торонто, Онт. – 4, 5, 6 червня, 1946. – Накладом Комітету Українців Канади. – С. 161.
- ⁵ <http://www.ucc.ca/> Ukrainian Canadian Congress. Purposes and Objects.
- ⁶ Зарубіжні українці. Довідник / Лазебник С., Лещенко Л., Макар Ю. та ін. – Київ: Україна, 1991. – С. 58–59; Encyclopedia of Ukraine / Ed. by Danylo Husar Struk. – Toronto, 1993. – Vol. V. – P. 357–358.
- ⁷ Україна: утвердження незалежної держави (1991-2001). – Київ: Видавничий дім «Альтернативи», 2001. – С. 616.
- ⁸ День. – 1999. – 28 січня.
- ⁹ VIII Світовий Конгрес Українців. Звіти 1998-2003. – Київ, 2003. – С.210.
- ¹⁰ VIII Світовий Конгрес Українців. Звіти 1998-2003. – Київ, 2003. – С. 207.
- ¹¹ <http://www.ucc.ca/> Ukrainian Canadian Congress. Organizational Structure.
- ¹² VIII Світовий Конгрес Українців. Звіти 1998-2003. – Київ, 2003. – С.199.
- ¹³ <http://www.canadainternational.gc.ca/ukraine/> Уряд Канади повідомляє про те, хто очолить місію спостерігачів за виборами в Україні.
- ¹⁴ <http://www.ucc.ca/Bill C-11 Diminishes the Importance of Immigration to Canada>.
- ¹⁵ Саварин П. Спогади про багатокультурність, політику, КІУС // Західньоканадський збірник. – Ч. 3. – С. 338.
- ¹⁶ VIII Світовий Конгрес Українців. Звіти 1998–2003. – Київ, 2003. – С. 197.
- ¹⁷ <http://www.ukremb.ca/> Український вечір в Оттаві; Церемонія відправки місії канадських спостерігачів за виборами президента України.
- ¹⁸ <http://www.ucc.ca/resolutions/pdf/> Резолюції XXII Конгресу українців Канади 19 до 21 жовтня 2007.

.....

Makar V. Y. The diplomatic activity of the Ukrainian Canadian Congress/Yuriy Fedkovich Chernivtsi National University.

The diplomatic activity of the Ukrainian Canadian Congress is researched in the article. The author evaluates the impact of UCC on the formation of the positive image of Ukraine in Canada. The structure, main activities and functions, as well as the history of foundation of UCC is considered in the article. The last initiatives of the UCC are analysed as well.

Key words: UCC, Ukrainian-Canadian partnership, Ukrainian-Canadian relations.

Макар В. Ю. Дипломатическая деятельность Конгресса украинцев Канады/ Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича.

В статье исследуется дипломатическая деятельность Конгресса украинцев Канады. Автор оценивает влияние КУК на формирование позитивного имиджа Украины в Канаде. Рассматриваются структура, основные функции и направления деятельности, а также история становления КУК. Кроме того, проанализированы последние инициативы КУК.

Ключевые слова: Конгресс украинцев Канады, украинско-канадское партнерство, украинско-канадские отношения.

Стаття надійшла до редколегії 04.09.2009
Прийнята до друку 12.10.2009